

The logo for SORAPS features the word "SORAPS" in a bold, sans-serif font. The letters "S", "O", "R", and "A" are white, while "P", "S", and "P" are orange. The text is set against a dark blue rectangular background. To the left of this background is a vertical bar with an orange top half and a dark blue bottom half. To the right of the main logo area is a horizontal bar with an orange top half and a dark blue bottom half.

SORAPS

Study of religions
against prejudices
and stereotypes

Fundamentalisme i islam

Intellektuelt Output 2, Unit V

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Version No.	Author, institution	Date/Last Update
2	<p>Renaud Rochette, Institut européen en sciences des religions – Ecole Pratique des Hautes Etudes, PSL</p> <p>Massaoud Kouri, Ecole Pratique des Hautes Etudes, PSL</p>	12/10/2018

IERS digitale moduler om islam og fundamentalisme

[Religions og fundamentalisme](#)

[Introduktion til islam I. Islams historie](#)

[Introduktion til islam II. Temaer](#)

Muslimsk fundamentalisme er baseret på en forklaring af islamisk historie, der fusionerer religion og historie og genopliver en historisk oplevelse, der betragtes som ren og perfekt.

De gode gamle dage

Haditter om Salaf

På arabisk betyder salaf "forfader", "forgænger". I islam henviser udtrykket al-salaf al-ṣāliḥ (de fromme forfædre) til de tre første generationer af muslimer. De menes ofte at være de bedste muslimer på grund af på måde de fulgte haditterne.

Abdullah ibn Mas'ud rapporterede: Profeten, fred og velsignelser være over ham, sagde: De bedste folk er mine generationers. De, der kommer efter dem, og dem, der kommer efter dem.

Ṣaḥīḥ al-Bukhārī 6065

Ṣaḥīḥ Muslim 2533

Som en Abrahamitisk religion er islam baseret på en åbenbaring. Der er en tendens til at mene, at netop dét var tidspunktet for den sande religion og en renere tro, og derfor findes der ofte en længsel efter at gå tilbage til denne ideelle fortid.

Inden for den israelske islam er Salafi-bevægelsen baseret på tanken om at se tilbage til islamens begyndelse for at kende den rigtige overbevisning og praksis mod spredningen af det, de så som ikke-islamisk tro og praksis, som vestlige ideer og vaner eller evolutioner inden for den muslimske verden betragtes som religiøse innovationer. Salafis er ofte opdelt i tre grupper:

- Pietisterne / quietists: en bottom-top strategi, der undgår politik; deres fortolkning af islam er spredt gennem personlig reformation og sociale handlinger;
- Aktivisterne: en top-bottom-strategi; Salafi-aktivisterne engagerer sig i politik for at være sikre på, at politiske regel er baseret på islamiske principper;
- Salafi-jihadisterne, hvis mål er at gennemtvinge deres fortolkning af islam på 'vantrø' (kufār), som enten kan være ikke-muslimer eller dårlige muslimer (at kalde en anden muslim for ikke-troende hedder takfīr).

Mere information om:

- [Haditter](#)

Imod den vestlige verden?

Genoprettelsen af islam

Sayyid Qutb (1906-1966) er en egyptisk intellektuel, hvis værker har været meget indflydelsesrige i forbindelse med udformningen af jihadistbevægelsen. Skønt hans mest kendte bog er In the Shade of the Quran, en tredive værker lang kommentar til Koranen, opsummeres hans synspunkter bedst i introduktionen til en anden indflydelsesrig bog: Milepæle.

Mennesket i dag er på bunden af en afgrund, ikke på grund af faren for fuldstændig udslettelse, der hænger over hovedet - dette er blot et symptom og ikke den virkelige sygdom - men fordi menneskeheden er uden de vitale værdier, som ikke kun er nødvendige for den sunde udvikling, men også for den reelle fremgang. Selv den vestlige verden indser, at den vestlige civilisation ikke er i stand til at præsentere nogle sunde værdier for menneskelig vejledning. Den ved, at den ikke besidder noget, som vil tilfredsstille dens egen samvittighed og retfærdiggøre dens eksistens [...].

Det er det samme med østblokken. Dens sociale teorier, først og fremmest marxismen, tiltrak i begyndelsen ikke kun et stort antal mennesker fra øst, men også fra Vesten, da det var en livsstil baseret på en trosbekendelse [...]. I det hele taget er denne teori i konflikt med menneskets natur og dets behov. Denne ideologi spredes kun i et degenereret samfund eller i et samfund, der er blevet underkuet som følge af en form for langvarig diktatur. Men nu, selv under disse omstændigheder, fejler dets materialistiske økonomiske system [...].

Det er vigtigt for menneskeheden at have nyt lederskab!

Den vestlige mands lederskab over menneskeheden er nu faldende, ikke fordi den vestlige kultur er blevet fattig materielt eller fordi dens økonomiske og militære magt er blevet svag. Tiden for det vestlige system er kommet til et ophør, primært fordi det ikke længere besidder de livgivende værdier, som gjorde det muligt for det at lede menneskeheden.

Det er nødvendigt for den nye ledelse at bevare og udvikle de materielle frugter af Europas kreative geni og også at give menneskeheden sådanne høje idealer og værdier, som hidtil ikke er opdaget af menneskeheden, og som vil give mennesker en måde at leve på, der er harmonisk med den menneskelige natur, som er positiv, konstruktiv og praktiserbar. Islam er det eneste system, der besidder disse værdier og denne livsstil [...].

Alle nationalistiske og chauvinistiske ideologier, der er kommet frem i moderne tid, og alle bevægelser og teorier, der er afledt af dem, har også mistet deres vitalitet. Kort sagt har alle menneskeskabte individuelle eller kollektive teorier vist sig at være fejl. På dette afgørende og forvirrende tidspunkt er vendingen mod islam og det muslimske samfunds ankommet [...].

Fortsættes på næste side...

Islam kan ikke opfylde sin rolle undtagen ved at tage konkret form i et samfund, snarere end i en nation; for mennesket lytter ikke – især i denne tidsalder – til en abstrakt teori, som ikke ses materialiseret i et levende samfund. Fra dette synspunkt kan vi sige, at det muslimske samfund har været døet ud i et par århundreder, for dette muslimske samfund betegner ikke navnet på et land, hvor islam er bosiddende, og det er heller ikke et folk, hvis forfædre levede under det islamiske system på et tidligere tidspunkt. Det er navnet på en gruppe mennesker, hvis manerer, ideer og begreber, regler og forskrifter, værdier og kriterier alle er afledt af den islamiske kilde. Det muslimske samfund med disse karakteristika forsvandt i det øjeblik, hvor Guds love blev suspenderet på jorden.

Hvis islam igen skal spille rollen som leder af menneskeheden, er det nødvendigt, at det muslimske samfund genoprettes til sin oprindelige form.

Det er nødvendigt at genoplive det muslimske samfund, der er begravet under de mange generations menneskeskabte traditioner, og som knuses under vægten af disse falske love og skikke, som ikke engang er fjernet relateret til den islamiske lære, og som – på trods af alt dette – kalder sig "islams verden" [...].

Jeg er opmærksom på, at der mellem forsøget på 'genoplivning' og opnåelsen af 'lederskab' er en stor afstand, da det muslimske samfund for længe siden har forsvundet fra eksistens og observation, og menneskehedens ledelse siden længe er gået over til andre ideologier og andre nationer, andre begreber og andre systemer. Dette var den æra, hvor det europæiske geni skabte sine fantastiske værker inden for videnskab, kultur, lov og materiel produktion, hvorfra mennesket har udviklet sig til store højder af kreativitet og materiel komfort. Det er ikke let at finde fejl hos opfinderne af sådanne vidunderlige ting, især fordi det, vi kalder "islams verden", er fuldstændig blottet for al denne skønhed [...].

Det betyder dog ikke, at vi bør neglegere materielle fremskridt. Vi bør også give vores fulde opmærksomhed og indsats i den retning, ikke fordi det på nuværende tidspunkt er et væsentligt krav til at opnå menneskets lederskab, men fordi det er en væsentlig forudsætning for vores eksistens; og islam selv, som hæver manden til Guds repræsentants position på jorden, og som under visse omstændigheder anser repræsentantens ansvar som Guds tilbedelse og formålet med menneskets skabelse, gør det væsentligt for os at gøre fremskridt.

For at opnå menneskehedens ledelse må vi have noget at tilbyde ud over materielle fremskridt, og denne anden kvalitet kan kun være en tro og en livsstil, som på den ene side bevarer fordelene ved moderne videnskab og teknologi og på den anden side opfylder de grundlæggende menneskelige behov med samme niveau af ekspertise som teknologi har opfyldt dem inden for materiel komfort. Og så skal denne tro og livsstil tage konkret form i et menneskeligt samfund - med andre ord i et muslimsk samfund.

Hvis vi ser på kilderne og grundlagene for moderne livsstil, bliver det klart, at hele verden er gennemsyret af jahiliyyah*, og at alle de fantastiske materielle bekvemmeligheder og avancerede opfindelser ikke mindsker denne uvidenhed. Denne jahiliyyah er baseret på oprør mod Guds suverænitet på jorden. Det overfører til mennesket en af Guds største attributter, nemlig suverænitet, og gør nogle mænd til herrer over andre. Det er nu ikke i den enkle og primitive form af den gamle jahiliyyah, men har form af at hævde, at retten til at skabe værdier, lovgive regler for kollektive adfærd og vælge enhver livsstil hviler hos mænd uden hensyntagen til, hvad Gud har foreskrevet. Resultatet af dette oprør mod Guds myndighed er undertrykkelsen af hans skabninger. Således er ydmygelsen af den almindelige mand under de kommunistiske systemer og udnyttelsen af individer og nationer på grund af grådighed for rigdom og imperialisme under de kapitalistiske systemer blot en følge af oprør mod Guds myndighed og nægtelse af menneskets værdighed givet ham ved Gud.

Sayyid Qutb, *Milestones* (1964)

* Jahiliyyah ("uvidenhed") henviser til tiden før islamens fremkomst. Nogle moderne islamiske tænkere bruger det til at kritisere islamiske værdier, især sekulær modernitet, i modsætning til islam som accept af Guds vilje.

For det meste betragtes opkomsten af muslimsk fundamentalisme som en reaktion på vestlig imperialisme. Vestlige dominans over den arabiske og muslimske verden fjede brændstof til denne bevægelse, men dens rødder kan også spores til Muhammad ibn Abd al-Wahhab (1703-1792), grundlæggeren af Wahhabism, som boede i det centrale Arabien og aldrig så en vestlig mand. Han så mange tiders praksis som ikke-islamisk og forkyndte en tilbagevenden til den sande islam i Muhammeds tider uden alle de "religiøse nyskabelser", der var blevet tilføjet med tidenes løb. Han indgik en aftale med Muhammad ibn Saud om at bringe indbyggerne på den arabiske halvø tilbage til de "sande" principper for islam: mens ibn Saud ville tage sig af de politiske forhold, ville Abd al-Wahhab være ansvarlig for det religiøse lederskab. Denne pagt er grundlaget for det saudiarabiske kongedømme.

Abd al-Wahhab ønskede at undgå politik. Imidlertid var målet med andre Salafi-bevægelser at tage kontrol over en stat for at opbygge et nyt samfund baseret på islamiske værdier. En af de ældste og måske den mest indflydelsesrige er det muslimske broderskab, der blev grundlagt i Egypten i 1928 af Hassan al-Banna (1906-1949). I modsætning til andre egyptiske politiske partier ønskede det muslimske brorskab ikke at vesternisere landet, men at islamisere det igen. I begyndelsen blev det muslimske broderskab påvirket af islamiske modernister som Muhammad Abduh (1849-1905) og Rashid Rida (1865-1935).

Den islamiske modernisme afviser den blinde efterfølgelse af tradition og er en dobbelt revivalisme:

- Går tilbage til den "sande islam", som kun er baseret på Koranen og de mest autentiske haditter;
- Fremme brugen af ijthad (fortolkning) af alle muslimer

Det sidste punkt førte til en stor kritik af islamisk modernisme for at gøre brug af *kalam* (filosofi/rationalisme). Efter anden verdenskrig blev det muslimske broderskab mere og mere påvirket af saudisk salafisme og vedtog en mere konservativ holdning. Sayyid Qutb var medlem af det muslimske broderskab, der blev dømt til døden i Egypten for et plot om at myrde Gamal Abdel Nasser. Hans modstand mod vestlige og kommunistiske verdener var også en fordømmelse af materialisme og sekularisme. Han kritiserede muslimske lande, hvor sekulære værdier var så udbredte, at muslimer faktisk havde forladt deres tro, og hvor islam praktisk taget var ophørt med at eksistere. Re-islamisering var en proces med individuel tilbagevenden til "sand islam" og en ødelæggelse, selv gennem vold, af de strukturer, der hindrede processen. Sayyid Qutb tilføjede også en stærk antisemitisk holdning: I *Vores Kamp Mod Jøderne* (1950) skrev han, at der siden Muhammeds tid var et jødisk plot mod islam.

Sayyid Qutbs værker udgør en af grundlagene for den moderne islamisme, selv uden for sunni-verdenen - Ali Khamenei, den øverste leder i Iran, oversatte dem på persisk. En af Qutbs mest hengivne tilhængere, Ayman al-Zawahiri, blev senere mentor for Osama bin Ladin og et højtstående medlem af islamistiske organisationer som den islamiske jihad og al-Qaida.

Mere information om:

- [Islamisk modernisme](#)
- [Hassa, al-Banna](#) (kilde 1)

Nye tendenser (slutningen af det 20. / begyndelsen af det 21. århundrede)

I løbet af det sidste kvartal af 20. århundrede blev fundamentalistiske organisationer mere og mere vigtige og indflydelsesrige. I 1979 forvandlede den islamiske revolution i Iran det gamle monarki til en islamisk republik, hvor staten overvåges af de religiøse institutioner. Det iranske regime sponsorerer Shi'a-organisationer uden for Iran, som f.eks. Hizbollah i Libanon.

I 1980'erne og 1990'erne blev Saudi Arabien og Qatar mere og mere indflydelsesrige i den muslimske verden og udenfor. Disse to stater støtter salafisme samt organisationer og enkeltpersoner, der fremmer salafisme i den muslimske verden og udenfor. Det saudiarabiske kongerige blev opfordret til at gøre det ved 1979 erobringen af den store moske i Mekka, det helligste sted for islam. Angrebet blev foretaget af en fundamentalistisk gruppe, der hævdede, at Saud-familien var for tæt på de vestlige kræfter; det krævede også en tilbagevenden til den "sande islam". Selvom de overlevende oprørere ikke blev benådet, mente King Khalid, at svaret på den religiøse utilfredshed var at vedtage en mere fundamentalistisk holdning, og de religiøse myndigheder fik mere magt.

Den sovjetiske invasion af Afghanistan affødte Salafi-jihadismen. Nogle Salafi-tænkere og aktivister troede, at invasionen af et muslimsk land skulle imødekommes med et stærkt svar. Abdullah Azzam (1941-1989) med hjælp fra Osama bin Laden og Ayman al-Zawahiri organiserede rekrutteringen af udenlandske (muslimske) krigere mod sovjetterne i Afghanistan. Han var også med til at omdefinere jihad. Jihad er normalt erklæret af muslimske myndigheder, og det var begrænset af nogle regler, især vedrørende civile.

Her kan nogle præciseringer hjælpe. Ordet jihad (bogstaveligt talt: "stræber, kæmper") optræder ofte i koranen med og uden militære konnotationer, ofte i det idiomatiske udtryk "stræber efter Guds vej. Jihad er inddelt i indre ("større") jihad, der involverer en kamp mod ens egne basisimpulser og ekstern ("mindre") jihad, som er yderligere opdelt i jihad af pen/tunge (debat eller overtalelse) og jihad af sværdet. Nylige undersøgelser afslører en betydelig nuance i forestillingen om jihad holdt af muslimer rundt om i verden.

Islamiske jurister og andre lærde fra det 8. til det 14. århundrede forstod forpligtelse til jihad i en overvejende militær forstand. De udviklede et udførligt sæt regler vedrørende jihad, herunder beslutsomheden om hvilke myndigheder, der kunne erklære det, forbud mod at skade dem, der ikke var involveret i kamp osv. En person, der er involveret i jihad, hedder en mujahid (flertallet mujahideen). Abdullah Azzam definerede jihad som en individuel moralsk forpligtelse: hvis islam er truet overalt, har hver muslim en moralsk pligt til at bekæmpe de vantro. Desuden tilføjede han, at målsætningerne skal nås på alle omkostninger, herunder uskyldige liv. Efter Sovjeternes nederlag i Afghanistan og slutningen af den kolde krig vendte Salafi-jihadisterne sig mod deres tidligere sponsorer, der nu betragtedes som undertrykkere af den muslimske verden: USA og generelt den vestlige verden og også muslimske stater, de mente var for tæt knyttet til dem.

Mere information på:

- [the mission of the Supreme Guide of Iran](#) (kilde 4)